

De Europese Richtlijn en
Veiligheid voor
MACHINES

Praktische gids

Richtlijn machines

89/392/EEG

91/368/EEG

93/44/EEG

93/68/EEG

98/37/EEG

2006/42/EG

1. Europese Reglementering: algemene beginselen

• Richtlijnen

Het **Verdrag van Rome** bevat twee artikels welke de sociale en economische belemmeringen binnen de Europese Gemeenschap willen aanpakken.

De " **sociale richtlijnen** " bedoeld om de veiligheid van de werknemers te bevorderen, kaderen binnen **Artikel 118A**.

De Europese Richtlijn **89/391/EEG** betreffende veiligheid en gezondheid van werknemers, is een zogenaamde " **kaderrichtlijn** ", binnen welks kader " **bijzondere richtlijnen** " opgesteld worden, ondermeer:

- 89/654 arbeidsposten
- 89/655 arbeidsmiddelen
- 89/656 individuele beschermingsmiddelen
- 90/269 manueel hanteren van lasten
- 90/270 beeldschermen
- 92/57 tijdelijke en mobiele werkplaatsen

De " **economische richtlijnen** " kaderen binnen **Artikel 100A** van dit verdrag. Deze moeten de technische handelsbelemmeringen wegwerken.

Al deze Richtlijnen schrijven een certificering van produkten voor. De zogenaamde "CE-markering".

Het zijn onder meer volgende bijzondere Richtlijnen:

- 2006/42/EG machines
- 2009/142/EC gastoestellen
- 2014/29/EU éénvoudige drukvaten
- 2014/30/EU electromagnetische compatibiliteit " EMC "
- 2014/33/EU liften
- 2014/34/EU ontploffingsgevaar " ATEX "
- 2014/35/EU laagspanning
- 2014/68/EU drukapparatuur

Deze richtlijnen zijn van de " **nieuwe aanpak** " waarin enkel **essentiële veiligheids- en gezondheidsvoorschriften** worden opgenomen en geen gedetailleerde technische voorschriften volgens de "oude aanpak".

Zij stellen een aantal maximale verplichtingen vast voor de personen die nieuwe produkten op de markt brengen, waarboven de lidstaten geen bijkomende eisen mogen stellen.

De Lid-Staten moeten deze richtlijnen in hun nationale reglementering **omzetten** tegen de vastgestelde termijn.

In België gebeurt de omzetting door Koninklijke Besluiten in uitvoering van de Wet van 09/02/1994 betreffende veiligheid van producten.

De Europese Richtlijn machines is regelmatig gewijzigd:

- 89/392/EEG basisrichtlijn
- 91/368/EEG eerste wijziging op 89/392
- 93/44/EEG tweede wijziging op 89/392
- 93/68/EEG wijziging van de bijzondere richtlijnen in het kader van artikel 118A
- 98/37/EG samengebundelde versie

De laatste versie **2006/42/EG** vervangt alle voorgaande richtlijnen machines.

• Normen

Aansluitend op de richtlijnen, stellen het CEN en CENELEC geharmoniseerde Europese normen op.

Er zijn **drie soorten normen**:

- **geharmoniseerde Europese**: EN – norm
- **internationale**: IEC, ISO, ASME, ...
- **nationale**: NBN, DIN, NF, ...

Soms is de EN –norm een omzetting van een internationale norm, en draagt dan als referentie EN-IEC- ...

Elke nationale norm die over hetzelfde handelt als een Europese norm, moet worden ingetrokken en vervangen door de omzetting van de Europese. Dit wordt dan een norm met referentie NBN-EN- ...

Al deze normen kunnen als regels van goed vakmanschap gehanteerd worden teneinde een machine te bouwen in overeenstemming met de essentiële veiligheidseisen. Ze zijn echter **geen wet** tenzij ze vermeld worden in een wet.

Een machine of veiligheidscomponent, gebouwd volgens een nationale norm die de omzetting is van een geharmoniseerde Europese norm, waarvan de referentie in het publicatieblad van de Europese Gemeenschap is gepubliceerd, en die één of meerdere fundamentele veiligheidseisen omvat, voldoet aan de desbetreffende veiligheidseisen.

Eenzijds moeten deze specificaties **niet verplicht in acht genomen worden**, maar anderzijds is de overheid verplicht het **vermoeden van overeenstemming** te verbinden aan een machine die gebouwd is conform de geharmoniseerde normen of een omgezette Europese norm.

Bij niet bestaan van Europese normen mogen nationale of internationale normen gehanteerd worden.

Er zijn **drie typen normen**:

- **type A**: basisprincipes en veiligheidsconcept van elk type machine.
- **type B1**: specifiek veiligheidsaspecten belangrijk voor een groot aantal machines (bv. geluidsniveau, veiligheidsafstanden,...)
- **type B2**: veiligheidsonderdelen die op verschillende machines bruikbaar zijn. (bv. tweehandsbediening, blokkeringsystemen, veiligheidsmatten,...)
- **type C**: specifieke veiligheidseisen voor één bepaalde groep machines.

Een type B of C norm die van toepassing is, zal steeds verwijzen naar een type A norm.

Voor veel soorten machines bestaan heden reeds geharmoniseerde type C normen.

Raadpleeg www.nbn.be om na te gaan of er een relevante norm bestaat voor een type machine.

2. Stand van zaken

• machinerichtlijn

Heden is in België de richtlijn 2006/42/EG omgezet door het **KB van 12/08/08**.

• arbeidsmiddelenrichtlijn

De richtlijn arbeidsmiddelen 89/655/EEG is door het KB van 12/08/93 omgezet en is opgenomen worden in titel VI "Arbeidsmiddelen" van de Codex.

Hij is van toepassing op bestaande arbeidsmiddelen van voor 08/10/93: machines, apparaten, gereedschappen, installaties, ...

• Normen

De **basisnorm** van het type A van de Europese Richtlijn machines is:

NBN-EN ISO 12100 deel I en II - "Veiligheid van machines - Basisbegrippen, algemene ontwerpbeginselen"

Alle andere Europese normen van het type A,B of C zullen altijd verwijzen naar deze norm.

Volgende B - normen zijn zeker nuttig :

NBN - EN ISO 14121-1 - " Veiligheid van machines - risicobeoordeling ". Hij zal als basis dienen voor de uitwerking van type B- en C-normen en kan tevens toegepast worden wanneer geen andere type B- of C-norm beschikbaar is om te evalueren welke veiligheden noodzakelijk zijn;

NBN - EN 60204 - " Veiligheid van machines - elektrische uitrusting van machines " dient als basis voor de elektrische veiligheidsaspecten van machines;

NBN - EN 13854, EN 13857 over veiligheidsafstanden;

3. Terminologie en toepassingsgebied

• machine

De richtlijn omschrijft een **machine** als:
 " een samenstel, voorzien van een aandrijfsysteem, van onderling verbonden onderdelen of componenten waarvan er **ten minste één kan bewegen**, die samengevoegd zijn voor een bepaalde toepassing " (de verwerking, de bewerking, de verplaatsing en de verpakking van een materiaal).

Deze definitie is zeer ruim en geldt voor allerhande machines zoals:

- pompen en compressoren
- energieaggregaten
- koelmachines
- werktuigmachines: cirkelzagen, boormachines, ...
- werktuigen uit de burgerlijke bouwkunde: bulldozer, laders, graafmachines,...
- verpakkingsmachines
- textielmachines
- hef- en hijswerktuigen: autolaadkraan, torenkranen, takels, materiaalliften, ...
- personenhef- en hijstoestellen waarbij een val van meer dan 3 meter te vrezen valt
- ...

• verwisselbaar uitrustingsstuk

Wordt eveneens als machine beschouwd indien het de functie van de machine wijzigt en op de markt gebracht is om door de bediener zelf aan een machine of een trekker te worden gekoppeld, voor zover het geen vervangingsonderdeel of gereedschap is.

Voorbeelden:

- boorhamers,
- hef- en hijstoebehoren: hijskabels en -kettingen, graafbakken, spreader, ...

• veiligheidscomponenten

Component, voorzover die geen verwisselbaar uitrustingsstuk is, die afzonderlijk op de markt gebracht wordt om bij gebruik een veiligheidsfunctie te vervullen.

Bijvoorbeeld:

- foto-elektrische cel, tweehandsbediening
- terugslagklep, ROPS, FOPS

• uitgesloten machines

Sommige machines zijn uitgesloten of vallen onder toepassing van een andere richtlijn. Dit zijn hoofdzakelijk:

- machines die **uitsluitend de fysieke energie** van de mens als krachtbron hebben, behalve die voor het heffen en hijsen van lasten.
- machines waarvan de **risico's hoofdzakelijk van elektrische oorsprong** zijn vallen onder de **'laagspanningsrichtlijn' 2014/35/EU**. Het betreft vooral machines die voorheen reeds onder het toepassingsgebied van deze richtlijn vielen, zoals huishoudelijke elektrische toestellen, kleine of portabele elektrische gereedschappen, laboratoriumapparatuur, kantoormachines, apparaten voor thermische behandeling, enz...
- toestellen die onder een **specifieke richtlijn** vallen.
 Hierbij vermelden we o.a. :
 - 2014/68/EU drukapparatuur
 - 2014/33/EU liften

• machine met verhoogd risico

Sommige machines of machineonderdelen kunnen meer gevaar opleveren.

Zij worden opgesomd in bijlage IV van de richtlijn.

Het betreft voornamelijk:

- bepaalde persen en houtbewerkingsmachines waarbij het materiaal manueel toe- en/of afgevoerd wordt.
- hefbruggen voor voertuigen
- hijs- en hefwerktuigen voor het heffen of verplaatsen van personen waarbij een gevaar voor vrije val van meer dan 3 meter bestaat
- veiligheidscomponenten: ROPS, FOPS, logistieke eenheden voor veiligheidsfuncties

- **constructeur**

Degene die de verantwoordelijkheid draagt voor het ontwerp en de fabricage van de machine.

- **Gevolmachtigde binnen de Gemeenschap**

Een gevestigde binnen de Gemeenschap die **door de fabrikant** schriftelijk wordt **aangewezen** om namens hem binnen de Europese Gemeenschap op te treden, in het kader van de richtlijn.

Hij neemt dan ook de **verantwoordelijkheid, rechten en verplichtingen** van fabrikant op zich voor de door hem uitgevoerde taken in het kader van de richtlijn.

Indien noch de fabrikant, noch de Gevolmachtigde de eisen van de richtlijn hebben vervuld, dan rust die plicht op elke persoon die de machine binnen de Gemeenschap op de markt brengt.
(bv. verkoper, invoerder, verdeler, assembleur,...)

- **niet voltooide machine**

Een samenstel dat bijna een machine vormt, maar niet zelfstandig een toepassing realiseert en bedoeld is om in te bouwen.

- **CE-markering en EU-Conformiteitsverklaring**

De naamgeving is reeds meermaals veranderd en wordt nu uniform in alle economische Richtlijnen gehanteerd.

De uniforme **benaming** is:

- " EU - Conformiteitsverklaring "
- " CE - markering "

- **in handel brengen**

Dit is een eerste ter beschikkingstelling binnen de EG van de machine door de fabrikant voor distributie of gebruik.

4. Datum van toepassing

- **machinerichtlijn**

Deze is verplicht van toepassing op alle:

- **machines, niet voltooide machines, verwisselbare uitrustingsstukken en veiligheidscomponenten die afzonderlijk op de markt gebracht worden**
- **voor het eerst in de handel gebracht en in gebruik gesteld**
- na **01/01/95**
- voor **alle fabrikanten**, alsook voor diegene die voor **eigen gebruik** machines fabriceert of assembleert.

Indien een bestaande machine **omgevormd** wordt, dan dient deze opnieuw gecertificeerd te worden.

Voor toestellen voor het **hijsen en heffen van personen** was een overgangstermijn voorzien van twee jaar tot **31/12/96**.

Dit zijn bijvoorbeeld hoogwerkers, beweegbare hangstellingen, ...

- **specifieke richtlijn**

Een machine of veiligheidscomponent waarvan de risico's geheel of gedeeltelijk onder een **specifieke richtlijn** vallen, zijn onderhevig aan die specifieke richtlijn van zodra die van toepassing is.

- **arbeidsmiddelenrichtlijn**

Bestaande arbeidsmiddelen reeds in dienst voor 08/10/93 vallen niet onder de machinerichtlijn. Ze zullen vanaf 01/01/97 moeten voldoen aan de minimumvoorschriften van de bijlage van de arbeidsmiddelenrichtlijn.

Nieuwe arbeidsmiddelen zullen vanaf 08/10/93 moeten voldoen aan de:

- van toepassing zijnde richtlijn
- minimumvoorschriften van de bijlage van de arbeidsmiddelenrichtlijn indien geen andere richtlijn van toepassing is.
- specifieke voorschriften van het A.R.A.B.

5. Wat moet u doen als gebruiker?

- enkel machines kopen die conform de van toepassing zijnde richtlijn door dit duidelijk in de bestelbon te vermelden.
- voorschriften van het A.R.A.B. en CODEX nakomen (bestelbon viseren, ...).
- Het diensthoofd veiligheid mag in zijn bestelbon bijkomende eisen stellen.

6. Verplichtingen van de constructeur

De constructeur dient elke machine of veiligheidscomponent te **bouwen volgens de fundamentele veiligheidsvoorschriften** van de richtlijn.

Voor machines vermeld in bijlage IV dient de fabrikant een aangemelde instantie te raadplegen voor certificatie van de machines op een wijze voorzien in bijlage VI in de richtlijn.

Indien hij echter de machine bouwt volgens een **geharmoniseerde norm type C**, is dit niet verplicht.

Alle andere machines kan hij **zelf certificeren**.

Voordat een machine op de markt mag gebracht worden, dient de constructeur of zijn binnen de Europese Gemeenschap gevlmachtigde **zes verplichtingen** na te komen:

- veilige machine **bouwen** overeenkomstig de essentiële gezondheids- en **veiligheidseisen**
- **technisch dossier** samenstellen
- **gebruiksaanwijzing** voor de machine opstellen
- **certificeringsprocedure** toepassen
- **EU-conformiteitsverklaring** met de machinerichtlijn opstellen
- **CE-markering** aanbrengen op de machine.

De constructeur of diens gevlmachtigde dragen de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van deze taken.

Hij zal tevens de verantwoordelijkheid dragen voor de machine gedurende de ganse levensduur.

7. Technisch dossier

• Nieuwe Machine

In het technisch dossier moet volgens bijlage VII van het Besluit volgende steken:

- een gebruiksaanwijzing van de machine
- een lijst met de fundamentele eisen uit bijlage I van de richtlijn die toepasselijk zijn op de machine
- een lijst met normen die in acht zijn genomen, Europese indien bestaande, zoniet nationale.
- een lijst met de overige technische specificaties die bij het ontwerpen van de machine in acht zijn genomen
- een overzichtsplan van de machine, alsmede tekeningen van de bedieningsschakeling
- gedetailleerde en volledige tekeningen, eventueel vergezeld van berekeningen, testresultaten, enz. aan de hand waarvan kan nagegaan worden of de machine voldoet aan de fundamentele veiligheids- en gezondheidseisen.
- een beschrijving van de preventieve voorzieningen met het oog op de aan de machine verbonden gevaren, binnen het raam van de fundamentele veiligheidsvoorschriften uit bijlage I
- ieder technisch verslag of certificaat dat is afgeleverd door een bevoegde instantie of organisme

Het dossier wordt opgemaakt door de fabrikant of diens gevlmachtigde binnen de Europese Gemeenschap in **een van de officiële Europese landstalen**.

Het moet **ter beschikking gehouden** worden van de bevoegde nationale overheid gedurende ten minste 10 jaar na datum van fabricatie van de machine of van het laatst gefabriceerde exemplaar uit een serie.

- **Variante op machine**

Voor elk **variant van een machine** dient niet telkens een nieuw dossier opgemaakt. Het volstaat slechts de bijkomende gegevens voor elke variant aan het dossier toe te voegen.

- **Omvormen bestaande machine**

Indien u een bestaande machine omvormt, dient u dit opnieuw te certificeren.

Hiertoe **mag** u het bestaande technisch dossier van de originele fabrikant opvragen. Echter deze is niet verplicht het u over te maken.

Dit dossier moet aangevuld worden met alle relevante documenten om een volledig dossier te bekomen.

Tevens dient een nieuw identificatieplaatje aangebracht worden naast het oude.

- **Seriemachines**

In geval van serieproductie bevat het technisch dossier eveneens de interne bepalingen die de fabrikant toepast ter handhaving van de overeenstemming van de machines met de richtlijn.

8. Gebruiksaanwijzing

De gebruiksaanwijzing bevat ten minste:

- kenmerken van de machine
- beoogde gebruiksomstandigheden
- instructies inzake inbedrijfstelling, gebruik, installeren, monteren, afstellen, onderhoud
- eigengewicht van de machine indien zij regelmatig vervoerd wordt.

De gebruiksaanwijzing moet bovendien de tekeningen, schema's en commentaar bevatten die noodzakelijk zijn voor de:

- inbedrijfstelling
- onderhoud
- inspectie
- controle van de goede werking
- eventueel de reparatie van de machine alsmede alle dienstige aanwijzingen op veiligheidsgebied.

Zo nodig moet de aandacht gevestigd worden op het ontraden gebruik van de machine.

De gebruiksaanwijzing wordt opgemaakt door de fabrikant of diens gevolmachtigde binnen de Europese Gemeenschap in de **talen van het land van bestemming**.

Eventueel mag de invoerder zelf voor een vertaling zorgen.

Het is toegestaan dat **aanwijzingen voor het onderhoud** die bestemd zijn voor gespecialiseerd personeel, dat in dienst is van de fabrikant of diens gevolmachtigde, slechts in één taal van de Gemeenschap gesteld is.

De gebruiksaanwijzing moet **bij elke machine** gevoegd worden.

9. Certificeringsprocedure

Naargelang de machine al dan niet in de bijlage IV van de richtlijn vernoemd wordt, dient de fabrikant een andere procedure te volgen.

- **Machines in bijlage IV**

Deze machines moeten door tussenkomst van een aangemelde instantie (= geaccrediteerd organisme) gecertificeerd worden. Men spreekt van **verplichte certificering**.

Echter, indien de machine gebouwd werd volgens een geharmoniseerde norm type C, mag **autocertificatie** toegepast worden zoals voor de andere machines.

- **Machines niet in bijlage IV**

Alle andere machines kunnen door de fabrikant zelf gecertificeerd worden. Hier spreekt men van **autocertificatie**.

Hierbij mag men zich echter laten bijstaan door een keuringsinstantie om advies te verstrekken.

- **Tweedehandsmachines**

Tweedehandsmachines van een **Europese fabrikant** die voor het eerst in de handel

gebracht werden voor 01/01/95, vallen niet onder de richtlijn.

Toestellen van een **fabrikant van buiten de Gemeenschap** echter, die binnen de Gemeenschap gebracht worden, dienen wel in overeenstemming te zijn.

10. CE-markering

Op elke

- **machine**
- **verwisselbaar uitrustingsstuk**

dient een CE-markering aangebracht te worden op de identificatieplaat, volgens het model in bijlage III van de richtlijn.

11. EU - Conformiteitsverklaring

• **Machines**

(Voorbeeld zie bijlage I)

Elke machine moet vergezeld zijn van een EU - conformiteitsverklaring die opgesteld is volgens bijlage II A van de richtlijn in de **taal van de gebruiksaanwijzing**.

Deze verklaring bevat minstens:

- naam en adres van de fabrikant of gevolmachtigde. Deze laatste moet ook de naam en adres van de fabrikant vermelden.
- beschrijving van de machine: merk, type, serienummer, ...
- relevante beschrijving van de machine
- verklaring dat de machine voldoet aan de relevante richtlijnen
- identiteit van de ondertekenaar: naam, voornaam, hoedanigheid, handtekening
- naam en adres binnen de EG van gemachtigde voor het technisch dossier

• **Machine bestemd om te worden ingebouwd of samengebouwd**

(Voorbeeld zie bijlage II)

Machines die niet zelfstandig kunnen functioneren dienen vergezeld te gaan van een **inbouwverklaring van de fabrikant** of diens gevolmachtigde dat het bestanddeel bestemd is om te worden ingebouwd of om met andere machines te worden

samengebouwd tot één machine in de zin van de richtlijn.

Deze verklaring dient opgesteld volgens bijlage II B van de richtlijn.

12. Rol van het erkend organisme

• **Keuringen**

De eerste **indienststelling en periodieke** controles van hijs- en hefwerktuigen blijven verplicht volgens artikel 280 en 281 van het A.R.A.B..

Omdat vanaf hogervermelde datums een machine dient voorzien zijn van een CE-markering en EU-conformiteitsverklaring, geniet de machine het vermoeden van overeenstemming met de fundamentele veiligheidseisen van de machinerichtlijn.

Zodoende kan de conceptie, de constructie en de sterkte van materialen niet in vraag gesteld worden.

Daarom zal de controle voor indienststelling zich beperken tot de volgende punten:

- aanwezigheid en geldigheid van de certificatie-elementen: CE-markering en EU - conformiteitsverklaring
- opvallende tekortkomingen die het vermoeden van overeenstemming in vraag kunnen stellen
- aanwezigheid en geldigheid van gebruikshandleiding

In geval van ter plaatse gemonteerde, geïnstalleerde en opgestelde toestellen, wordt nagegaan of dit correct gebeurd is overeenkomstig de instructies van de fabrikant.

De controle zal dan betrekking hebben op volgende punten:

- geschiktheid voor gebruik
- stabiliteitsaspecten met betrekking tot opstelling en montage.
- aansluitingen van energievoorzieningen
- correcte afstellingen met betrekking tot de veiligheid.

Een machine die niet de nodige certificatieelementen bezit mag niet verkocht, verhuurd, gebruikt, hersteld, gratis geschonken,... worden, en dus niet in dienst gesteld worden.

- **Certificering**

De fabrikant kan zich voor machines die hij volgens autocertificering gemaakt worden,

laten bijstaan door een keuringsorganisme, om advies te verstrekken.

Tevens kan het technische ondersteuning verlenen teneinde de conformiteit met normen na te gaan.

Dienaangaande kan een onderzoek van de machine aangeraden zijn om een bijkomend certificaat ter ondersteuning van het technisch dossier te bekomen.

VOORBEELD

VOORBEELD

FABRIKANT

.....
(naam + adres)

**EU - Conformiteitsverklaring
volgens 2006/42/EG bijlage II a**

Hiermede verklaren wij dat de:

soort machine:

type :.....

serienummer:

(er mogen meerdere serienummers vermeld worden, echter er dient bij elke machine een gehandtekend exemplaar van de verklaring gevoegd te worden)

+ alle relevante bepalingen met betrekking tot de machine

Voldoet aan de volgende Europese Richtlijnen:

2006/42/EU betreffende machines

Overige richtlijnen:..... (ingeval van toepassing)

Gebouwd volgens geharmoniseerde Europese normen: (ingeval van toepassing)

.....

Gebouwd volgens nationale normen: (ingeval van toepassing)

.....

Onderzoek tot verkrijging van typeonderzoek verricht door: (ingeval van toepassing)

..... (naam + adres van aangemelde instantie, nummer van EU - typeonderzoek)

Gedaan te, op

(naam + adres in EG + handtekening)

(naam + handtekening)

.....

.....

Gevolmachtigde technisch dossier

(functie)

VOORBEELD

VOORBEELD

VOORBEELD

VOORBEELD

FABRIKANT of GEVOLMACHTIGDE

.....
(naam + adres)

**Inbouwverklaring van de Fabrikant
volgens 2006/42/EG bijlage II b**

Hiermede verklaren wij dat de:

soort machine of onderdeel:
type :.....
serienummer:

(er mogen meerdere serienummers vermeld worden, echter er dient bij elke machine een gehandtekend exemplaar van de verklaring gevoegd te worden)

Gebouwd volgens geharmoniseerde Europese normen: (ingeval van toepassing)

.....

Gebouwd volgens nationale normen: (ingeval van toepassing)

.....

Onderzoek tot verkrijging van typeonderzoek verricht door: (ingeval van toepassing)

..... (naam + adres van aangemelde instantie, nummer van EG - typeonderzoek)

niet in gebruik gesteld mag worden voordat de machine waarin het produkt zal ingebouwd worden, in overeenstemming is verklaard met de bepalingen van de Europese richtlijn 2006/42/EG betreffende machines.

Gedaan te, op

(naam + adres in EG + handtekening)

.....

Gevolmachtigde technisch dossier

(naam + handtekening)

.....

(functie)

VOORBEELD

VOORBEELD

INLICHTINGEN

4 VESTIGINGEN IN BELGIË

Ook in uw buurt

Wij staan voor u klaar

OCB telt 4 vestigingen en voert controles uit in heel België. Voor informatie of een afspraak met één van onze controleurs kunt u bellen naar onze hoofdzetel te Kontich, Koningin Astridlaan 60, op het centrale nummer: 0800 13 890.

Kontich
Brussel
Beringen
Namur

Tel 0800 13 890
www.ocb.be
info@ocb.be

SNEL, HANDIG EN MILIEUVRIENDELIJK

OCB werkt digitaal

Raadpleeg uw verslagen online

www.ocb.be